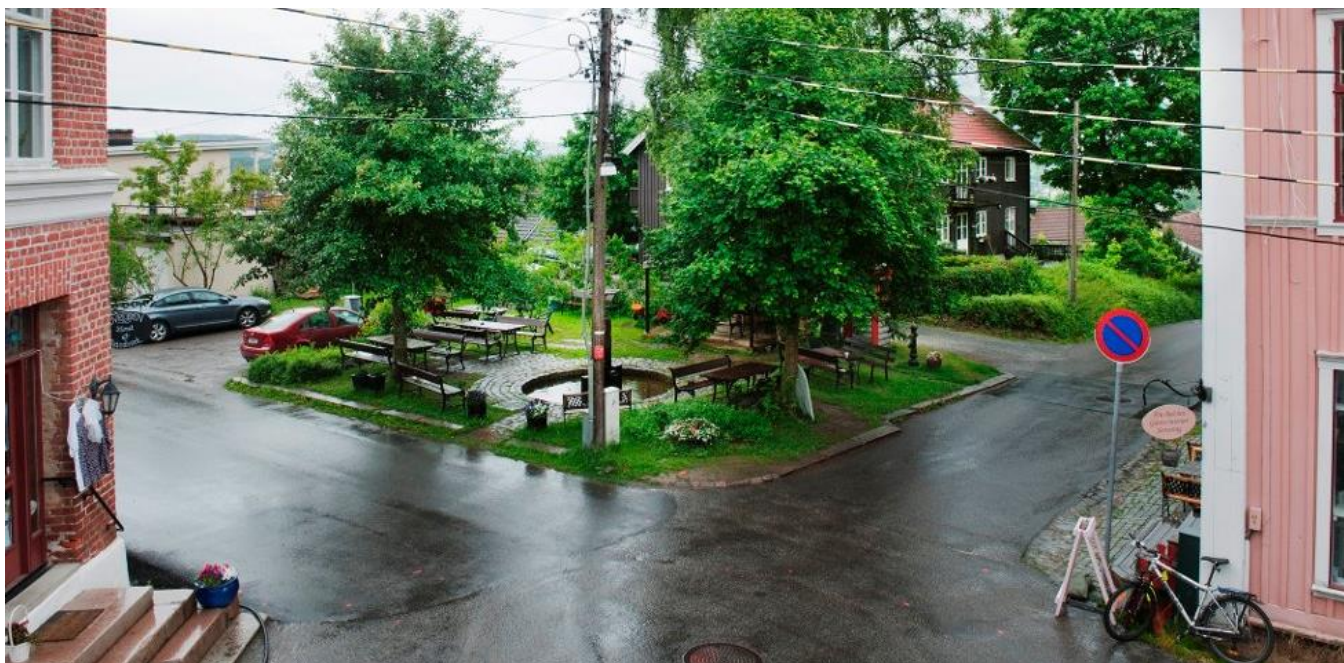

Planforslaget fra Topos arkitektur og design as og Arkitektur og Landskap as datert: 20. jan 2020 består av: 3 tegninger og 1 beskrivelse.

Planfaglig team: Arkitekt MNAL Jon Guttormsen og landskapsarkitektene MNLA Sigve Grønsberg og Karin Guttormsen.

Herdahlsparken

Bilde 1. oversiktsbilde.

Herdahlsparken er et hyggelig og meget populært møtested spesielt i sommerhalvåret. Dagens bruk er for servering for Kafé Bohem i Baanerudgården, på hjørnet t.h. i bildet. Parken har en meget fleksibel bruk ved at det også lykkes å arrangere konserter/festivaler i parkens begrensede areal (Bohemfestivalen), jf. bilder bakerst i beskrivelsen.

Herdahlsparken er i dag en åpen offentlig opparbeidet park på ca. 350 m² utenom parkeringsareal på ca. 50 m². Eiendommen har gnr.73 bnr. 80 i Kongsvinger kommune. Kommunen er grunneier, men Gamle Øvrebyen Vel disponerer grunnen. Parken ligger i Øvrebyen i den gamle trehusbebyggelsen, i historisk miljø og omfattes av gjeldende reguleringsplan: «Regulering av Øvrebyen» og veileder: «Øvrebyen Kongsvinger». En av de grunnleggende forutsetningene for opprusting av parken er at «(...) områdenes særpregede miljø skal i karakter søkes videreført.» jf. reguleringsbestemmelsene § 10.

Parkarealet har en rektangulær form med lengderetning Ø – V. Arealet avgrenses av Løkkegata mot N, Storgata mot V og naboeiendommer mot S og Ø.

Historisk bakgrunn

Krysset «Herdahlshjørnet» der Løkkegata krysser Storgata, har helt siden 1700-tallet sannsynligvis vært et særdeles travelt og viktig hjørne. Lokalhistoriske bøker dokumenterer at dagens park var en bebygd tomt fra den tid. Parken var tomt for «Lindbogården», bygget i 1840-årene, revet av kommunen i 1951. Ut fra bilde 2 og 3 lå hovedbygningen omtrent der som det er parkering nå. Bak lå uthusbygningene mot sør og øst rundt en åpen gårds plass i midten.

Bilde 2 t.v. Lindbogården
Bildet er hentet fra boka: «Byen Vår-Gamle Kongsvinger» av Johan Seglsten. Bildeeier, Inger-Elsa Kjustad.

Bilde 3 t.v. - viser Lindbogården midt i forgrunnen langs Løkkegata og Baanerudgården med Balchens hage til høyre og bak, langs Storgata. Mørkt parti på bildet øverst t.v. tyder på mange store trær med tette kroner, antagelig lindetrær.

Bildet er utlånt av Ronny Ruud for dette prosjektet.

Hagehistoriske spor

Siden parken ligger i Øvrebyen og er en del av det historiske miljøet, er det interessant å se på om det finnes noen hagehistoriske spor som kan være til inspirasjon for opprustingen nå.

Balchens hage (Baanerud-gården) var beplantet med trær i front mot sør og tvers over nåværende Storgata. Hagen lå på begge sider av nåværende Storgata til 1861. Da ble hagen delt og Storgata forlenget nedover fra Baanerudgården, og gata fikk sitt nåværende gateløp nedover.

Bilde 4. Fortauservering utenfor Kafé Bohem.

Lindetrærne som ses i bakgrunnen på hver side av Storgata markerer antageligvis sørgrensen for Balchens hage eller overgangen til en annen og lavereliggende del av hagen frem til 1861. Lindetreet til høyre i bildet flukter med vegglivet av Baanerud-gårdens østfasade og står på linje med treet øst for Storgata. Tilsvarende flukter et lindetre gårdens vestfasade. Alle tre står i samme system med glassverandaen mot sør.

Bilde 5. Lind – mye brukt i 1800-tallets hagearkitektur.

Symmetrisk plasserte 2 lindetrær sør for glassverandaen av Baanerudgården, bygd i 1801. Begge står i flukt med hhv. vest- og østfasaden av gården og på linje med lindetreet øst for Storgata. Lind er et treslag som kan bli veldig gammelt, eldre enn bjørk, men om disse lindetrærne er fra begynnelsen av Balchen hagens tid er ikke mulig å fastslå. Lind lar seg lett forme ved regelmessig beskjæring. Skrenten nedenfor (utenfor bildet t.h.) tyder imidlertid på at disse trærne markerte topografisk overgang til en mulig lavereliggende del av hagen via ei trapp? Muligens med et lysthus som hørte til i 1800-tallets hagearkitektur.

Det man kan se av hagehistoriske spor i dag:

- Bruk av lind som markeringstrær, hekker og lysthus var mye brukt på 1800-tallet. Om Balchens hage inneholdt et lysthus vites ikke, men lindetrærne kan være fra den tid.
- Syrin er en gammel hageplante.
- Herdahlsparken har vært en åpen plass, i Lindbogårdens tid riktig nok som en privat, inngjerdet gårdsplass, bilde 2.
- Av materialvalg ellers fra 1800-tallet, var bruk av bl.a. naturstein (gatestein), smijern og treverk.

Herdahlsparken 2019 – Vurdering - tilstand utnyttelse og møblering

- Hyggelig park-sosialt møtested
Herdahlsparken fremstår i dag som en åpen hyggelig og populært sosialt møtested hvor mange elementer er plassert for å fremheve det historiske miljøet. Inntrykket kan oppfattes som litt overlesset på et begrenset areal, men alt har en historisk referanse og symbolikk. Parken er delvis nedslitt etter intens bruk over lang tid.
- Treffes i lunsjen
Flest gjester som spiser ute på sommeren, er ved lunsjtider. De sittegruppene som er plassert nær trærne mot Løkkegata og nær springvannsbassenget, blir først opptatt. Trærne gir behagelig skygge midt på dagen.
- Springvannsbassenget med fontenen er det attraktive og samlende punktet for plassering av sittegruppene. Disse er plassert rundt bassenget og så nært det som mulig. Springvannet virker svalende på varme sommerdager. Fontenen er historisk, tatt vare på fra Badeparkens fontene.
- Parkarealet
Terrenget er tilnærmet flatt og fluktende med Løkkegata mot N og Storgata mot V, men skrår svakt på hjørnet mot sørvest dvs. fra brannhydranten mot naturlig atkomstlinje fra oppover Storgata, bilde 7.
- Markdekke – plen, slitasje

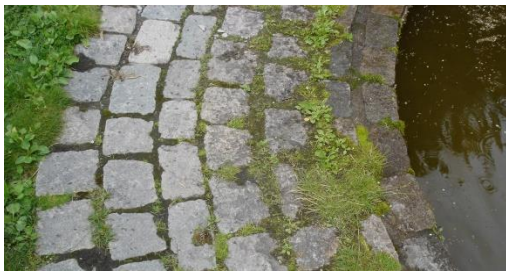
Bilde 6 over t.v. og 7 i midten viser terrengets helning mot Storgata SV. Kantstein mot gata (granitt) er skråstilt mot asfalt. Bilde 8 t.h. viser at ikke alle sittegruppene står på fast dekke. Alle viser omfattende slitasje. På bilde 8 ses også plantet bjørk til venstre for telefonboks i bildet.

Markdekket er plen unntatt rundt bassenget og under enkelte sittegruppene hvor det er gatestein. Plenarealet bærer preg av stor slitasje og er gjennomgående dårlig. Hovedårsaken er at folk går til og fra Kafé Bohem og til sittegruppene i parken - stort sett på plen, - *folk går minste motstands vei*. Slitasjen blir meget stor under konserter og festivaler med særdeles mye folk. At få sittegrupper som brukes daglig, ikke står på fast underlag gjør sitt til at det blir mye åpen jord og søle under sittegruppene. Jf. bildene 6, 7 og 8.

- Markdekke - gatestein

Springvannsbassenget som har diameter = 3,5 m, er omgitt av 7 omfar med stor-gatestein som utgjør 1,10 m i bredde. jf. bilde 9. Passasjen rundt for å komme til sittegruppene er gjennomgående for smal og skrå inn mot bassenget. Ganglinje mot Løkkegata som er belagt med stor-gatestein, er nok planlagt som hovedatkomst inn i parken langs Løkkegata fra parkeringsplassen, jf. bilde 10.

Den leder imidlertid ikke logisk til inngangen til Kafé Bohem hvor folk går inn og ut med kjøpt mat og drikke. Det ellers en smal steinbelagt atkomst fra Storgata som heller ikke fører logisk mot inngangen til Kafé Bohem. Folk går rett over mot inngangen til kafeen som fører til stor slitasje. jf. bilde 7.

Bilde 9 over t.v. viser stor-gatestein som følger sirkelen på bassenget. Bilde 10 over t.h. -hovedatkomst til parken.

- Vegetasjon

Trær. Det er 2 veletablerte Sorbus (asal) mot Løkkegata og Storgata med kronediameter 10-12 meter, bilde 1. I hjørnet mot nabo NØ er det 1 til som ikke har samme størrelse enda, bilde 11. Mot naboeiendom i SØ står et fjerde tre, stor størrelse, bilde 12. Det er plantet ei bjørk i nyere tid. Den er nok plantet for å gi skygge, men virker malplassert. Bjørk blir et altfor stort tre på det begrensede arealet og er uten hagearkitektonisk relevans. Bilde 8 og 19.

Busker. Nabogrensen mot sør er beplantet med vanlig syrin som en buskrad. Den fremstår som dårlig stelt, bilde 21. I overgangen mellom parkeringsplassen og parken er det en liten buskrabatt med lav spirea og en sibirlønn for enden som i 2019 fremstår som stubbeskudd, bilde 13.

Bilde 11 over t.v. 12 i midten og 13 over t.h.

- Utemøbler/sittegrupper. Det er 6 store og 1 mindre gruppe og 1 løs benk, bilde 14 og 15.
Møblene er solide og står ute hele året. De er i gammeldags stil og passer inn i det historiske miljøet. De store er godt vedlikeholdt og har størrelse, målt som fotavtrykk nede ved bakken, dvs: bredde - benk + bord + benk = 2,12 m og lengde – (langs) benk 1,98 m - 4,2 m². Den mindre har mål, fotavtrykk: bredde 2,08 m, lengde 1,10 m (langs benk). Dvs. 2,30 m². Den mindre og den løse benken trenger vedlikehold.

Bilde 14 over t.v. viser stor sittegruppe. Bilde 15 over t.h. viser liten sittegruppe.

- Andre elementer
 - Belysning. Lysstolpen på hjørnet Storgata-Løkkegata representerer historisk gatebelysning med mange forgreninger av ledninger, bilde 16.
 - I nyere tid er det plassert 2 el-skap som ikke passer inn i det historiske miljøet, men el-skap må antagelig være der. Imidlertid på høsten i 2019 ble det ene byttet ut med ett enda høyere. Det lyse på bilde 16 måler 1,80 m over bakken, det «gamle» ca. 1,10 m. Det er meget tvilsomt at løsningen nå oppfyller bestemmelsene i reguleringsplanen. Dessuten er det kveiler med trekkerør som har ligget der lenge og virker meget skjemmende.
 - Spotter på bakken som lyser opp de store trærne nedenfra, gir en spesiell spennende effekt. Bilde 16. Noen av spottene ligger imidlertid utsatt til, bilde 18.
 - Lysranker (helårs) i de store trærne, er på bare i mørketiden og lyser opp gatesiden av parken. Det er ingen annen parkbelysning.
 - Ledninger og koplingskontakter ligger løse her og der, bilde 18.

Bilde 16 over t.v. viser den historiske lysstolpen og spottene som lyser opp de 2 store trærne, en på hver side av hvert tre. Bilde 17 over i midten viser det nye dominerende el-skapet og kveiler til overs som nå oppfattes som skrot. Bilde 18 over t.h. viser ledninger og koplingskontakter som ligger løse og en spott som ligger utsatt til.

- Henvisningsskilt til andre severdigheter. Stanga er montert i en bilfelg antagelig ment fylt med blomster, nå bare ugras og skiltene ruster, bilde 22 og 24.
- Gammel brannhydrant, fra gammelt av var her høyst sannsynlig en vannpost som også var brannpost. Uvisst om hydranten står over en gammel brønn, bilde 7.
- Telefonkiosk. Rød gammel modell. I gamle dager (før telefonen) var nok Herdahlshjørnet en sentral møteplass for å spørre nytt, bilde 8 og 19.
- Paviljong - treplattung med stativ for tak av duk (sommerstid). Meget enkel type, en sittegruppe er plassert der nå. Bruken nå virker ikke som paviljong for opptredener, bilde 21.
- Lekeapparatene bærer preg av lang tids bruk og er nedslitt. Lekeapparater øker attraksjonen og bruken av parken.
- Boklåneskap med selvbetjening for lån av bøker er en attraksjon, et naturlig tilbud der folk samles, bilde 20.
- Sjøppeldunker. Det er 2 stk av gammel type, zink/blikk som virker forsimplende når det øvrige utstyret høynet det historiske og sosiale i Herdahlsparke, bilde 19.

Bilde 19 øverst t.v. viser buskrabatten med lav spirea og bokskapet ved en søppelkasse av type som bør byttes ut. Bjørka i bakgrunnen ved telefonkiosken, bør fjernes.

Bilde 20 øverst t.h. viser bokskapet og dets plassering, lett å komme til.

Bilde 21 nederst t.v. viser nåværende paviljong, enkel type. I bakgrunnen ses buskraden med syrin mot sør og en av søppelkassene.

Bilde 22 nederst t.h. viser situasjonen med rust på henvisningsskiltene som må vedlikeholdes/fornyes.

Bilde 23 over t.v. Tomt basseng i oktober. Diameter 3,5 m. Bilde 24 over t.h. viser monteringen av stang for henvisningsskilt i en bilfelg – ikke i samsvar med det historiske.

Visjon for fremtidig anlegg og bruk

- Visjonen er at Herdahlsparken fortsatt skal være det attraktive og populære treff-/møtestedet først og fremst i den varme årstida, men også til arrangementer ellers i året.
- Herdahlsparken skal beholde sin grunnform og historiske relevans når det gjelder utstyr og elementer. Nye elementer og utskiftninger skal høyne de historiske kvalitetene, men også tilpasses og tilrettelegges etter tidens behov for aktiviteter, innenfor reguleringsplanens krav: «Regulering av Øvrebyen» og veilederen: «Øvrebyen Kongsvinger».
- Visjonen må være å legge bedre til rette for fleksibel bruk og attraktivitet, både på «spisearealet» i vest, nær springvannsbassenget og på «plen-/aktivitetsarealet» i øst. Oppgraderingstiltak som først og fremst reduserer mark-slitasjen, vil øke fleksibiliteten for bruk og organisering av forskjellige arrangementer.
- Forenkle vedlikeholdet ved bruk av slitesterke materialer.

Planforslag for oppgradering - fornyende utforming

Topos arkitektur og design as og Arkitektur og landskap as foreslår i sin plan av 20.01.2020:

Hovedgrep

1. Springvannsbassenget med fontenen som alt er organisert i forhold til nå, blir fortsatt det sentrale element i parken. Bassenget beholder sin nåværende form og vannspeil med 3,5 m diameter og dybde.
2. Nå er bassenget omgitt av 7 omfar med stor-gatestein i sirkel form rundt bassenget med bredde 1,10 m. I planforslaget foreslås sirkelen utvidet til 4,5 – 6,5 m i radius fra fontenen. Ved dette hovedgrepet oppnås større flate med stor-gatestein rundt bassenget. Det gir parkens begrensede areal et mer enhetlig estetisk og mer ryddig inntrykk. Det letter fremkommeligheten og plassering av sittegruppene for alle, også for HC brukere iht. universell utforming.

Det minsker dessuten plenslitasjen betydelig, gir et enklere vedlikehold med plenklipping inkl. redusert flytting av tunge møbler.

3. Ved at det også foreslås å legge gressarmerings stein på parkeringsplassen, oppnås et inntrykk av at det grønne parkarealet er større og ikke så oppdelt i små flater med forskjellig beleg. Det gir også parkens begrensede areal et mer enhetlig estetisk og mer ryddig inntrykk. Parkeringsplassen får fortsatt plass til 4 biler som i dag.

4. Det er planlagt 3 hoved-ganglinjer/entreer som gir atkomst rett inn til bassengområdet-spiseområdet. Alle får god bredde og belegges med stor-gatestein. Atkomsten fra SV er planlagt med bredde på 1,80 m, i hjørnet NV 1,60-3,0 m, åpner seg mot hjørnet og retning til inngang Kafé Bohem. Atkomsten fra Løkkegata mot N får bredde 1,70-2,60 m, også denne atkomsten med kon utforming. Både fra NV og N tilfredsstiller kravene til universell utforming. For at atkomsten fra SV skal tilfredsstille kravene til universell utforming, må fallet tilpasses og detaljeres.

Atkomst fra parkeringsplassen for HC brukere blir lettere ved at nåværende kantstein fjernes som innramming, belegget av gressarmerings stein blir i plan med plenen rett innenfor, sør.

5. Ny plen anlegges på flater som ikke belegges med gatestein og gressarmerings-stein. Grus legges som hensiktsmessig belegg på 2 mindre flater. Det er under treet ved bokskapet og på et parti mot Storgata.
6. Et dansegulv er planlagt mot øst, «Sletta» på skisseplanen. Utforming er inspirert av Mondrian. Det planlegges med størrelse 4,5x5 m, stort nok til å danse tango o.a. Det utføres av tykke planker og legges slik at selve dansegulvet blir i plan med omgivende plen. Ytterst rundt kantene legges 2 rader med stor-gatestein. Dansegulvet skal tåle at en stor konsertscene (f.eks. Bohemfestivalen) monteres om nødvendig oppå. Atkomst skjer fra NØ ved lysstolpe via en ny gangvei av naturheller lagt i grus som er synlig på begge sider.
7. Vegetasjon-hekk. Det foreslås å ramme inn parken mot øst og sør med en hekk av lind som følger eiendomsgrensene. Lind er lett å formklippe og holdes smal med bredde 1,0 m og høyde 1,80 m. Den må klippes tidlig vår hvert år. Noe oftere til den får etablert seg med den bestemte formen. Bruk av lind har en historisk referanse i strøket og Balchens hage. Buskraden av syrin mot sør, ryddes. Liten buskrabbatt med lav spirea og sibirlønn som avgrenser parkeringsplassen mot vest, ryddes.

Atkomstene inn mot springvannsbassenget er atskilt med formklippede buskgrupper av agnbøk. Buskgruppene gir romvirkning og gir friere plassering av sittegruppene på den utvidete plassen rundt bassenget. Agnbøk er lett å formklippe og holdes i bredde som det fremgår av skisseplanen og høyde 0,80 m, flatklippes på toppen. Den må klippes tidlig vår hvert år og en gang senere på sommeren, etter behov. Noe oftere til den får etablert seg med den bestemte formen.

Alle eksisterende trær beholdes unntatt bjørka som ryddes.

8. Lek-hestekunst. I skisseplanen foreslås det utplassert 4 «hestekunster» som er ment å klatre på for barn, «Vær konge til hest». Skulpturene har sadelhøyde ca. 0,40 m og er flyttbare. Flyttbare benker er festet med jernbeslag til bakken med lås for enkel demontering og flytting. Hesteskulpturene plasseres på plen eller fallmatte på hardt underlag f.eks. på gressarmering-stein. Plasseringen er bevisst, stenger ute evt. bilkjøring inn på plenen. Bildet t.h. viser type «hestekunster».
9. Ny paviljong foreslås med ca. plassering der den nåværende står. Den nye blir flyttbar slik at den ikke står i veien for arrangement av store konserter o.lign. Den kan flyttes på hjul ut av parken via parkeringsplassen. Se egen tegning.

10. Sitteplasser- møblene, de nåværende til å spise ved, brukes videre med plassering på flaten med stor-gatestein ved springvannsbassenget. Da opprustingsplanen ikke direkte viderefører dagens organisering av utemøblene, blir det neppe plass til alle. De overtallige kan brukes evt. på plasser i temporært.

Det er 3 robuste, flyttbare benker plassert nær parkeringsplassen. Disse er ment å forhindre bilkjøring inn i parken. Likeså er det plassert 3 benker i lindehekkene nær dansegulvet. Det er dessuten den beste plassen i kveldslyset. Flyttbare benker er festet med jernbeslag til bakken med lås for enkel demontering og flytting.

11. Belysning. Det er planlagt til sammen 9 nye lyspunkter, armaturer av type pullert som er ca. 0,80 m høye. Nåværende spotter som lyser opp de 2 trærne mot Løkkegata og Storgata beholdes, men må graves ned på nytt. El-forsyningen må detaljplanlegges slik at de nye lyspunktene, spottene og de løse kontaktene med ledninger som ligger rundt om, samordnes i et fast system som funker både ved daglig bruk og ved festivaler.

El-forsyning til bygningene omkring er koplet sammen i 2 el-skap på hjørnet, NV. Det er skjemmende for det historiske miljøet at leverandøren har byttet til høyt skap. Gamle Øvrebyen Vel bør undersøke om i alle fall det høyeste skapet kan endres til en løsning som i større grad harmoniserer med strøkets karakter, helst en nedgravd løsning. Jf. gjeldende reguleringsplan bl.a. reguleringsbestemmelsene § 10 «(...) områdenes særpregede miljø

skal i karakter søkes videreført.» Lysstolpen hvor el-skapene er montert, er verneverdig. Kveiler med trekkerør som synes til overs, fjernes.

12. Andre elementer

Søppeldunkene, 2 stk. byttes ut med en modell som bedre harmonerer med strøkets historiske karakter.

Henvisningskilt med stang fornyes ved å fjerne rust og males opp igjen. Stang med skilt flyttes til side nær ved eller i feltet av agnbøk mot nord.

Brannhydranten, telefonkiosken og boklåneskapet beholdes som de er og på nåværende plass.

Bildene nedenfor er fra Bohemfestivalen 2019. Bildene viser parkens varierte og fleksible bruk, men også hvor det er utsatt for sterk slitasje.

